

แนวทางการดำเนินงาน

ตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกิน
ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561

กรมป่าไม้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมป่าไม้

คำนำ

ในการประชุมคณะกรรมการจัดหาที่ดิน ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 คณะกรรมการจัดหาที่ดินซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) เป็นประธาน ได้มีมติให้นำพื้นที่ที่ไม่ได้นำมาดำเนินการโครงการ จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล อันประกอบด้วย พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 (หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541), พื้นที่อุทยานแห่งชาติ, พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า, พื้นที่ป่าชายเลน มาดำเนินการแก้ไขปัญหา ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) โดยให้กำหนดมาตรการและเงื่อนไขที่เหมาะสม เพื่อนำเสนอ คทช. พิจารณาต่อไป

คณะกรรมการจัดหาที่ดินได้นำเสนอกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2561 และ คทช. ได้เห็นชอบกรอบมาตรการดังกล่าว กรมป่าไม้ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือ “แนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ” ขึ้น โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาพร้อมคู่มือแนวทางดังกล่าว และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เห็นชอบในหลักการกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

กรมป่าไม้จึงได้จัดพิมพ์คู่มือนี้ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานได้ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

กรมป่าไม้

เมษายน 2562

สารบัญ

	หน้า
มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและ กรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)	1
แนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	10
- ความเป็นมา	10
- กรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	11
- แนวทางการดำเนินงาน	12
- ลักษณะการดำเนินงาน	15
- ขั้นตอนการดำเนินงานตามแนวทาง	17
การจัดทำขอบเขตตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่	24
- ตัวอย่างแผนที่แสดงขอบเขตตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่	25

**มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561
เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
การอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)**

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561
เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกิน
ในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ลงมติว่า

1. เห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ และให้ ทส. รับความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย ทั้งนี้ ให้ ทส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

2. ในการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนทั่วไป ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนถูกต้อง ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรที่ดินของแต่ละกลุ่มพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิของผู้ได้รับจัดสรรที่ดิน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในภายหลัง

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าให้ชัดเจนและดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติมอีก

ความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ <https://flmgt.forest.go.th/Land/files/GOV261161.pdf>

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/๓๔๓๔๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อ้างถึง หนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๑๐๐๖.๔/๒๓๓๕
ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้เสนอเรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน
ในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคาถุนกฤที่ดินของรัฐได้เสนอความเห็นและข้อสังเกต
ไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ
และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ รวมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย
ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้อง
เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

๒. ในการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาคาถุนกฤที่ดินของรัฐในพื้นที่ป่าไม้
(ทุกประเภท) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนทั่วไป ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐ
ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ถูกต้อง ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรที่ดิน
ของแต่ละกลุ่มพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิของผู้ได้รับจัดสรรที่ดิน เพื่อไม่ให้
เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในภายหลัง

/๓. ให้ ...

เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ตรวจสอบ จัดทำข้อมูลที่ดิน และแผนที่ขอบเขตที่ดิน ที่จะจัดให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ทำกินและที่อยู่อาศัย พร้อมด้วยจัดทำรายชื่อผู้ครอบครอง กำกับ ติดตาม ดูแล และเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ หรือคณะทำงาน ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนงาน มาตรการที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด และรายงานผลการปฏิบัติงานในการสำรวจ ตรวจสอบ และจัดทำที่ดินให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติทราบ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๑.๒ การประชุมคณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติรับทราบการนำพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติที่มีราษฎรอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑,๒ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีราษฎรเข้ามาอยู่อาศัยทำกินในระหว่างปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๗ และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่มีราษฎรถือครองครอบงำทำกินมาดำเนินการ โดยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาให้ราษฎร ได้อยู่อาศัยในลักษณะให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๑.๓ การประชุมคณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมได้พิจารณามาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) และกำหนดให้มีการเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่มีราษฎรถือครองในเขตพื้นที่ป่าไม้ ในส่วนที่ไม่ได้ ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑,๒ และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๓,๔,๕ ภายหลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และพื้นที่ป่าชายเลน และมีมติให้นำเสนอคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยกำหนดมาตรการและเงื่อนไขที่เหมาะสม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๑.๔ การประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับข้อสังเกตของ ประธานกรรมการและกรรมการไปพิจารณา และรวบรวมเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๑.๕ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ได้จัดทำข้อมูลพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) พร้อมรายละเอียดประกอบ เสนอสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๖ - ๘

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

ในคราวการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ มีมติเห็นชอบพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับข้อสังเกตของประธานกรรมการ และกรรมการไปพิจารณา ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงดำเนินการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการนโยบายที่ดิน แห่งชาติดังกล่าว

๓. ความเร่งด่วน...

กระดาษนี้ผลิตจากเยื่อเวียนทำใหม่ ร้อยละ ๑๐๐

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จึงเห็นควรเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยด่วนต่อไป

๔. สารสำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติเห็นชอบพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) และแนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการ โดยจำแนกออกเป็น ๕ กลุ่ม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ สรุปสาระสำคัญดังนี้

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
กลุ่มที่ ๑ ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๓, ๔ และ ๕ ก่อน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑	อนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
กลุ่มที่ ๒ ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๓, ๔ และ ๕ หลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗	อนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม โดยออกแบบการใช้พื้นที่ ร่วมกันระหว่างชุมชน และหน่วยงานรัฐ โดยชุมชนต้องดูแลรักษา และใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ ตามที่กำหนด ร่วมกัน
กลุ่มที่ ๓ ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๑ และ ๒ - ก่อน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ - หลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗	๑. จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกิน และรับรองการอยู่อาศัยทำกิน ในลักษณะแปลงรวม ๒. กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และ พัฒนาอย่างยั่งยืน ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ ๓. พื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม ส่งเสริมราษฎรปลูกป่า ๓ อย่าง ๔. ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมผลกระทบตอสสิ่งแวดล้อม ลดการชะล้างพังทลาย วางแผนร่วมกับราษฎรและกรรมการหมู่บ้าน ประชาคม/ออกแบบ/ คัดเลือกพันธุ์ไม้ตามแนวพระราชดำริปลูกป่า ๓ อย่าง เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า โดยกรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้และให้ราษฎรเป็นผู้ดูแลต้นไม้ที่ปลูก และราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้ โดยราษฎร จะได้รับประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างด้วย

กลุ่มที่ ๔...

กระดาษนี้ผลิตจากเยื่อเวียนทำใหม่ ร้อยละ ๑๐๐

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
กลุ่มที่ ๔ ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ - ก่อน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ - หลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑	แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ๑. หลักการจัดการพื้นที่ เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่ มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ ๒. แนวทางการจัดการพื้นที่ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดิน และการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ในรูปแบบของการประชาคมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการ/ คณะทำงาน ที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการ ๒ ระดับ คือ ๒.๑ คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน ๒.๒ คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดินระดับสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการและแก้ไขปัญหาจากผลการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ โดยนำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม นั้น ๆ ตามคำสั่งกระทรวงรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๔๗ มาตราตรวจสอบร่วมกับราษฎร เพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดิน และกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ๓. การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการพิจารณาอนุญาต เมื่อร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ได้รับการพิจารณาเห็นชอบและมีผลใช้บังคับแล้ว โดยสามารถนำแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ มาจัดทำเป็นโครงการ/แผนงาน เพื่อนำเสนอขออนุญาตใช้พื้นที่ได้ตามกฎหมายต่อไป
กลุ่มที่ ๕ ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน - พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และพื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่เมืองและสิ่งก่อสร้างถาวร	๑. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๑.๑ ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลน พร้อมทั้งกันพื้นที่ดินส่วนที่อยู่ห่างจากทะเลไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร และพื้นที่ที่อยู่ห่างจากริมคลองไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ๑.๒ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินการกำหนดอัตราและเรียกเก็บค่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในกรณีต่าง ๆ

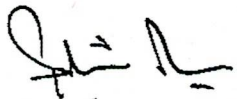
พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
	๑.๓ เสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด ๒. คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ ๒.๑ จัดประชุมชี้แจงราษฎรในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานให้มีความถูกต้องตรงกันก่อนจะมีการดำเนินการขั้นต่อไป ๒.๒ สำรวจ ตรวจสอบและจัดทำแผนผัง การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง ๒.๓ จัดทำขอบเขต แผนผัง บริเวณที่ยังคงสภาพเป็นป่าชายเลน ๓. คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนที่มีการครอบครองทำประโยชน์ ๓.๑ จัดทำแผนบริหารจัดการและโครงการเพื่อการอนุญาต ๓.๒ รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ ๓.๓ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี ๓.๔ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการอนุญาตตามแผนบริหารจัดการพื้นที่และหลักเกณฑ์ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบูรณาการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด และคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ตามนัยมติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก
(สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทร. ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๕๑

โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๕๔

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ onep.land@gmail.com

กระดาษนี้ผลิตจากเยื่อเวียนทำใหม่ ร้อยละ ๑๐๐

แนวทางการดำเนินงาน ตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

1. ความเป็นมา

1.1 กรมป่าไม้รับปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลในด้านการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน โดยนำเอาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้รับการสำรวจจริงวัดแปลงที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นทีป่าไม้ ในบริเวณที่มีราษฎรอยู่อาศัยทำกินในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 จำนวนประมาณ 3.9 ล้านไร่ มาณุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ในข้อเท็จจริงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ผ่านการสำรวจข้างต้นยังคงมีราษฎรอยู่อาศัยทำกินในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 จำนวนประมาณ 2.1 ล้านไร่ และนอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีการบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติระหว่างปี 2545 - 2557 อยู่อีกส่วนหนึ่ง เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 จำนวนประมาณ 3.7 ล้านไร่ และพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 จำนวนประมาณ 2.8 ล้านไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2557

1.2 เพื่อให้การแก้ไขปัญหาราษฎรอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าไม้ ครอบคลุมปัญหาทั้งหมด ในการประชุมคณะอนุกรรมการจัดที่ดิน ครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2561 ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่มีราษฎรถือครองในพื้นที่ป่าไม้ ในส่วนที่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 (หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541) พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อนำเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

1.3 ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2561 ได้มีการนำเสนอพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ซึ่งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบตามเสนอ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสัมฤทธิ์ผล จึงได้จัดทำ “คู่มือแนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ” ขึ้น เพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานต่อไป

2. กรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

พื้นที่	กรอบมาตรการ
ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้น 3, 4, 5 ก่อน มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	อนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้น 3, 4, 5 หลัง มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	อนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวมโดยออกแบบ การใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชน และหน่วยงานรัฐ โดยชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ตามที่กำหนดร่วมกัน
ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้น 1, 2 ก่อน มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541	- จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกิน และรับรองการอยู่อาศัยทำกินในลักษณะแปลงรวม - กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ - ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม ส่งเสริมราษฎรปลูกป่า 3 อย่าง - ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดการชะล้างพังทลาย
ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้น 1, 2 หลัง มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557	วางแผนร่วมกับราษฎรและกรรมการหมู่บ้านประชาคม/ออกแบบ/คัดเลือกพันธุ์ไม้ตามแนวพระราชดำริปลูกป่า 3 อย่าง เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า โดยกรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้และให้ราษฎรเป็นผู้ดูแลต้นไม้ที่ปลูก และราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้ โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างด้วย

3. แนวทางการดำเนินงาน

ก่อนที่จะนำกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติไปใช้ กรมป่าไม้จะต้องจัดทำ “แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่” เพื่อจำแนกสถานะพื้นที่ เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะนำกรอบมาตรการฯ ไปดำเนินการ

3.1 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

- นำพื้นที่ที่กรมป่าไม้ได้ทำการสำรวจจริงวัดแปลงที่ดินไว้แล้วตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 บริเวณที่มีร่องรอยการทำประโยชน์ในภาพถ่ายทางอากาศ (Ortho photo) ปี 2545 ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 มาดำเนินการตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) โดยอนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3.2 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

(1) ลักษณะของการดำเนินงานจะเป็นการจัดการในพื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับให้ใช้ประโยชน์อยู่อาศัยและทำกิน รวมถึงจะต้องมีการดูแลรักษาพื้นที่ ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม

(2) กรมป่าไม้แนะนำราษฎรผู้ที่ได้ทำกินในพื้นที่รวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกับองค์กรอื่น เช่น สหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขออนุญาตเข้าดำเนินการในพื้นที่โครงการโดยกรมป่าไม้จะสนับสนุนทางด้านวิชาการ จัดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา/แนะนำ ทั้งนี้จะต้องมีการประชุมร่วมกันในการกำหนดรูปแบบการใช้พื้นที่

(3) กรมป่าไม้จะอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในลักษณะแปลงรวมและกำหนดเป็นเงื่อนไขจะต้องปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

3.3 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

(1) กรมป่าไม้กำหนดขอบเขตโครงการ โดยใช้ร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 และออกคำสั่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติประจำพื้นที่โครงการ เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากร และที่ดินป่าไม้ ดำเนินการจัดระเบียบการใช้ที่ดินอยู่อาศัย/ทำกิน เป็นหลักแหล่งอย่างเหมาะสม

(2) การจัดระเบียบการใช้ที่ดินอยู่อาศัย/ทำกิน จะดำเนินการดังนี้

(2.1) สำรวจ วางแผนกำหนดความเหมาะสมการใช้พื้นที่

(2.2) จัดทำขอบเขต/ผังแปลงที่ดินอยู่อาศัย/ทำกิน บัญชีรายชื่อราษฎรในผังแปลงที่ดิน (ตามผลการปฏิบัติงานโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ - มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541) เป็นหลักฐานรับรองว่าอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนและต้องปฏิบัติตามที่กรมป่าไม้กำหนด

(2.3) นำเอามาตรการการอนุรักษ์ดินและน้ำมาใช้ในพื้นที่ จัดทำพื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วม หรือส่งเสริมราษฎรปลูกป่า 3 อย่าง ตามแนวพระราชดำริร้อยละ 20 ของพื้นที่

(2.4) ติดตามควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยการใช้พื้นที่ให้เป็นไปในรูปแบบของการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความเหมาะสมในแนวทางพระราชดำริ

(2.5) ควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาด

3.4 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

กรมป่าไม้ทำการตรวจสอบกำหนดขอบเขตโครงการ โดยใช้ร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 เปรียบเทียบกับข้อมูลของสภาพที่ปรากฏตามภาพถ่ายจากดาวเทียม โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ.2557 - 2558 พื้นที่ที่ถูกบุกรุกเกินออกไปจากร่องรอยการทำประโยชน์ ปี 2545 ถือเป็นพื้นที่ที่ต้องทำการฟื้นฟูสภาพป่า เพื่อบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารและมอบหมายเจ้าหน้าที่ดำเนินการดังนี้

(1) วางแผนฟื้นฟูสภาพป่าร่วมกับราษฎร และคณะกรรมการหมู่บ้าน เลือกพันธุ์ไม้ตามแนวทางพระราชทาน เรืองป่า 3 อย่าง รูปแบบการปลูก การดูแลบำรุงรักษา การใช้พื้นที่ระหว่างแถวปลูกไม้พื้นล่าง

(2) ในการคัดเลือกราษฎรผู้เคยใช้ที่ดินในบริเวณดังกล่าว และประสงค์เข้าร่วมดำเนินการ จะต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินที่พอเพียงแล้วในพื้นที่แห่งอื่น โดยให้ผ่านการรับรองจากประชาคมหมู่บ้าน

(3) รวบรวมรายชื่อราษฎรผู้ประสงค์ร่วมดำเนินการที่ผ่านประชาคมแล้ว จัดทำบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานร่วมกับกรมป่าไม้ โดยมีหน้าที่ในการดูแลบำรุงรักษา และการขอรับผลผลิตจากป่าเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวได้ โดยให้ยื่นขออนุญาตตามระเบียบ

(4) กรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้ และทำการปลูกในรูปแบบตามความเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งนี้ตามที่กรมป่าไม้กำหนด

4. ลักษณะการดำเนินงาน

ดำเนินการจัดทำ “แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่” ในป่าสงวนแห่งชาติที่จะนำมาจัดการไปปฏิบัติ โดย

4.1 กรมป่าไม้ทำการสำรวจ ตรวจสอบจัดทำข้อมูลจำแนกสถานะพื้นที่ แสดงขอบเขตการดำเนินงาน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2557 แยกพื้นที่เป็น

(1) พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 แสดงขอบเขต

(1.1) สภาพป่าที่เหลืออยู่

(1.2) สภาพการใช้ที่ดินที่มีร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo)

ปี 2545 (ก่อนปี 2545)

(1.3) สภาพการใช้ที่ดินหลังปี 2545

(2) พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 แสดงขอบเขตเช่นเดียวกับ (1)

นำผลการจำแนกสถานะพื้นที่ตาม (1) และ (2) มากำหนดเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 สภาพป่าที่เหลืออยู่ต้องทำการป้องกันรักษาไม่ให้มีการบุกรุกขยายอีกต่อไป โดยคณะกรรมการ หมู่บ้าน อาสาสมัครพิทักษ์ป่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่เป็นกำลังหลัก และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัดท้องที่ให้การสนับสนุน

4.1.2 ขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5

(1) ก่อนปี 2545 ให้ใช้แนวทางการดำเนินงานตามข้อ 3.1

(2) หลังปี 2545 ให้นำเอาแนวทางการดำเนินงานตามข้อ 3.2 มาดำเนินการ

4.1.3 ขอบเขตการใช้ที่ดิน ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2

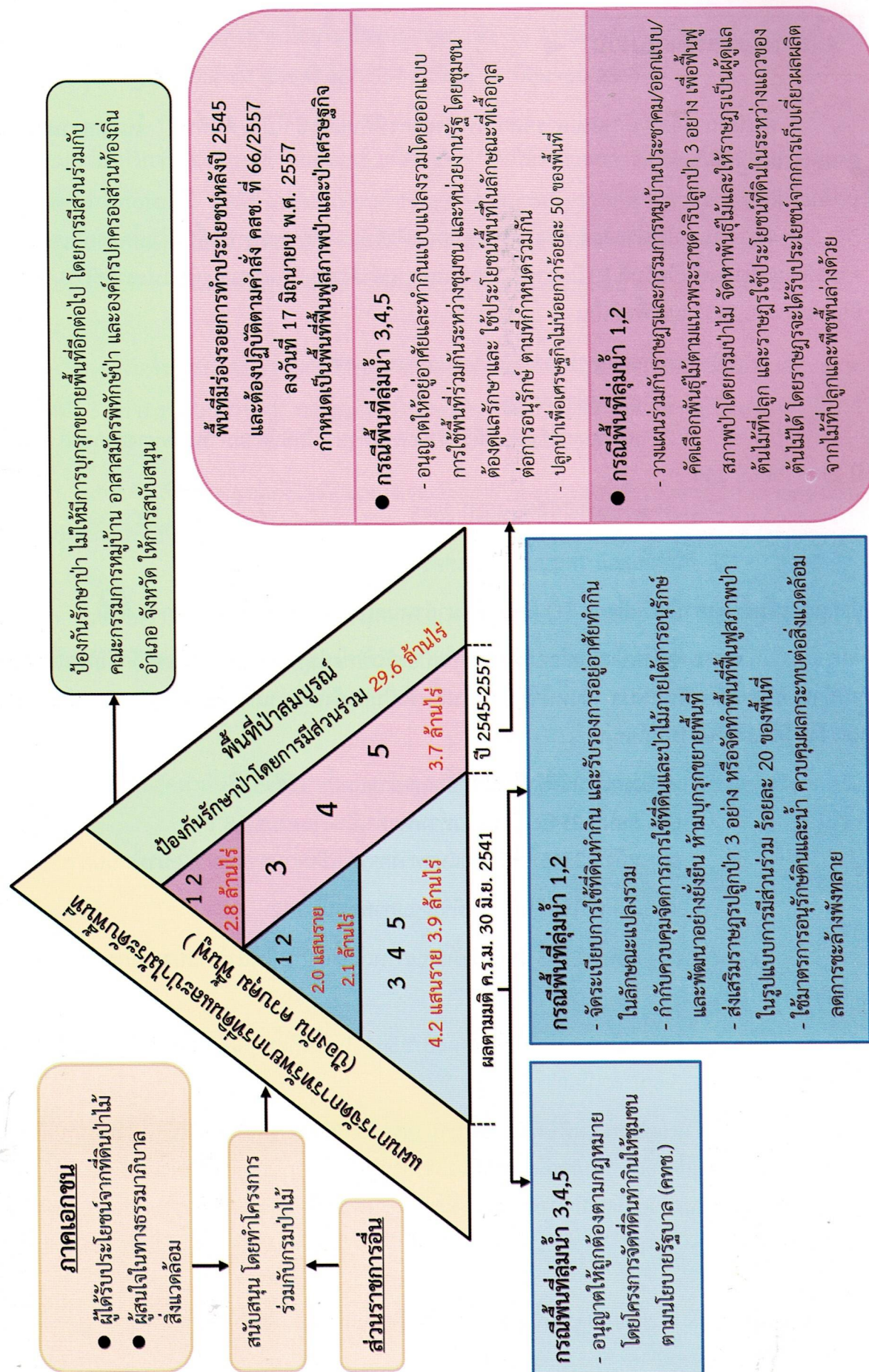
(1) ก่อนปี 2545 ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 ให้นำเอาแนวทางการดำเนินงานตามข้อ 3.3 มาดำเนินการในพื้นที่นี้

(2) ขอบเขตการใช้ที่ดินหลังปี 2545 ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1, 2 ให้นำเอาแนวทางการดำเนินงานตามข้อ 3.4 มาดำเนินการ

4.2 การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะนำมาจัดการไปดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ปฏิบัติโดยใช้ขอบเขต หมู่บ้านตามเขตการปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยการจัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในหมู่บ้านให้ทราบและเข้าใจถึงมาตรการที่กล่าวข้างต้น เมื่อมีความเข้าใจร่วมกันแล้ว จึงดำเนินการต่อไปตามมาตรการ

(สาระโดยสรุปตามผัง “มาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ”)

มาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในชนบทป่าสงวนแห่งชาติ

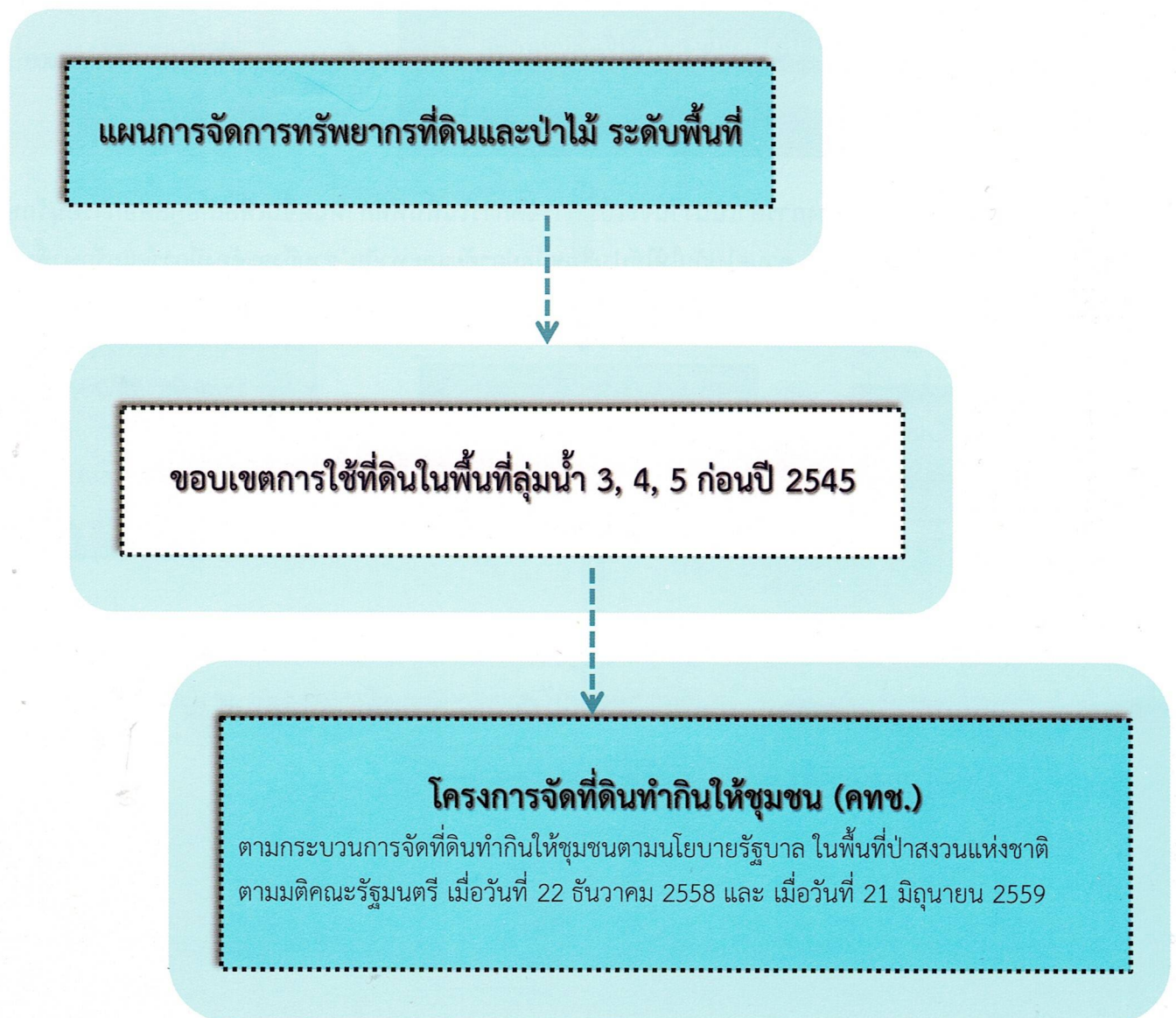

5. ขั้นตอนการดำเนินงานตามแนวทาง

5.1 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

ดำเนินการตามขั้นตอน “โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)” ตามกระบวนการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 และ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2559

พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

5.2 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

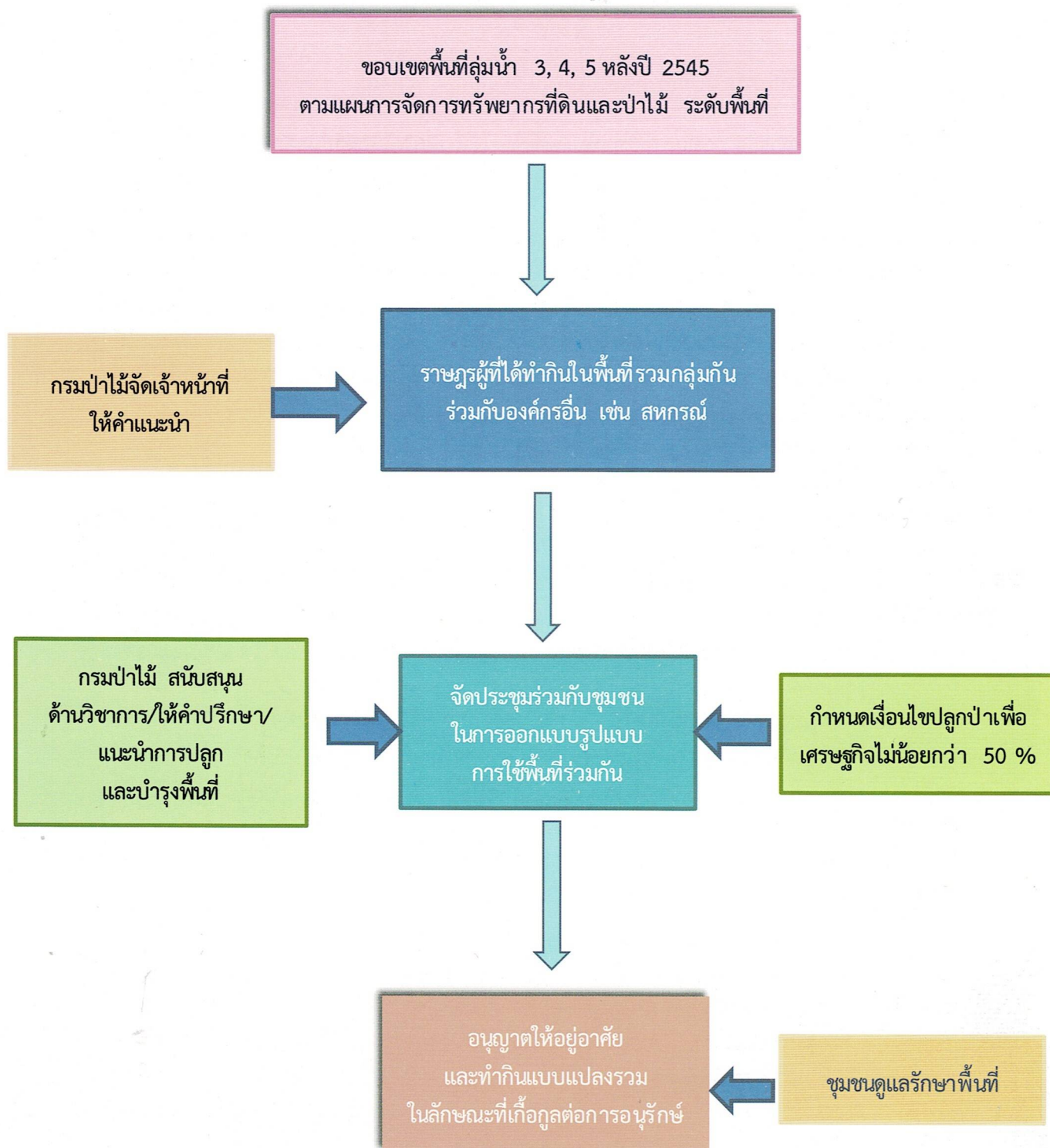
(1) กำหนดพื้นที่ดำเนินงาน โดยใช้ขอบเขตที่จำแนกตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่ ตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 เปรียบเทียบกับ ข้อมูลของสภาพที่ปรากฏตามภาพถ่ายจากดาวเทียม โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ.2557 - 2558 พื้นที่ที่ถูกบุกรุกเกินออกไปจากร่องรอยการทำประโยชน์ ปี 2545 คือพื้นที่ที่นำมาดำเนินการตามมาตรการ

(2) กรมป่าไม้จัดเจ้าหน้าที่แนะนำราษฎรผู้ที่ได้ทำกินในพื้นที่รวมกลุ่มกันในลักษณะแปลงรวมเพื่อร่วมกับองค์กรอื่น เช่น สหกรณ์ ขออนุญาตเข้าดำเนินการในพื้นที่ โดยจะอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในลักษณะแปลงรวมและกำหนดเป็นเงื่อนไขจะต้องปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

(3) กรมป่าไม้จะสนับสนุนทางด้านวิชาการ จัดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา/แนะนำการปลูกบำรุง จัดการประชุมร่วมกันในการกำหนดรูปแบบการใช้พื้นที่

(4) ลักษณะของการดำเนินงานจะเป็นการจัดการในพื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับให้ใช้ประโยชน์อยู่อาศัยและทำกิน รวมถึงจะต้องมีการดูแลรักษาพื้นที่ ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม

พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4, 5 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541
และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

5.3 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

(1) กำหนดพื้นที่ดำเนินงาน โดยใช้ขอบเขตที่จำแนกตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่

(2) เจ้าหน้าที่ที่กรมป่าไม้มีคำสั่งมอบหมายประจำพื้นที่ จะดำเนินการดังนี้

(2.1) สำรวจ วางแผนความเหมาะสมการใช้พื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะการใช้ที่ดินของราษฎรในแปลงที่ดินที่ได้รับการสำรวจจริงไว้แล้ว (ตามโครงการฯ มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541) นำมากำหนดรูปแบบการจัดระเบียบการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับมาตรการการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่จะนำมาใช้ในพื้นที่ เพื่อเป็นการควบคุมการใช้ที่ดินให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

(2.2) จัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน/ราษฎรผู้ใช้ที่ดิน นำเสนอรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสม เพื่อชี้แจงหลักการให้ราษฎรทราบ และรับฟังข้อเสนอ สร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ที่จะนำมาใช้ดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

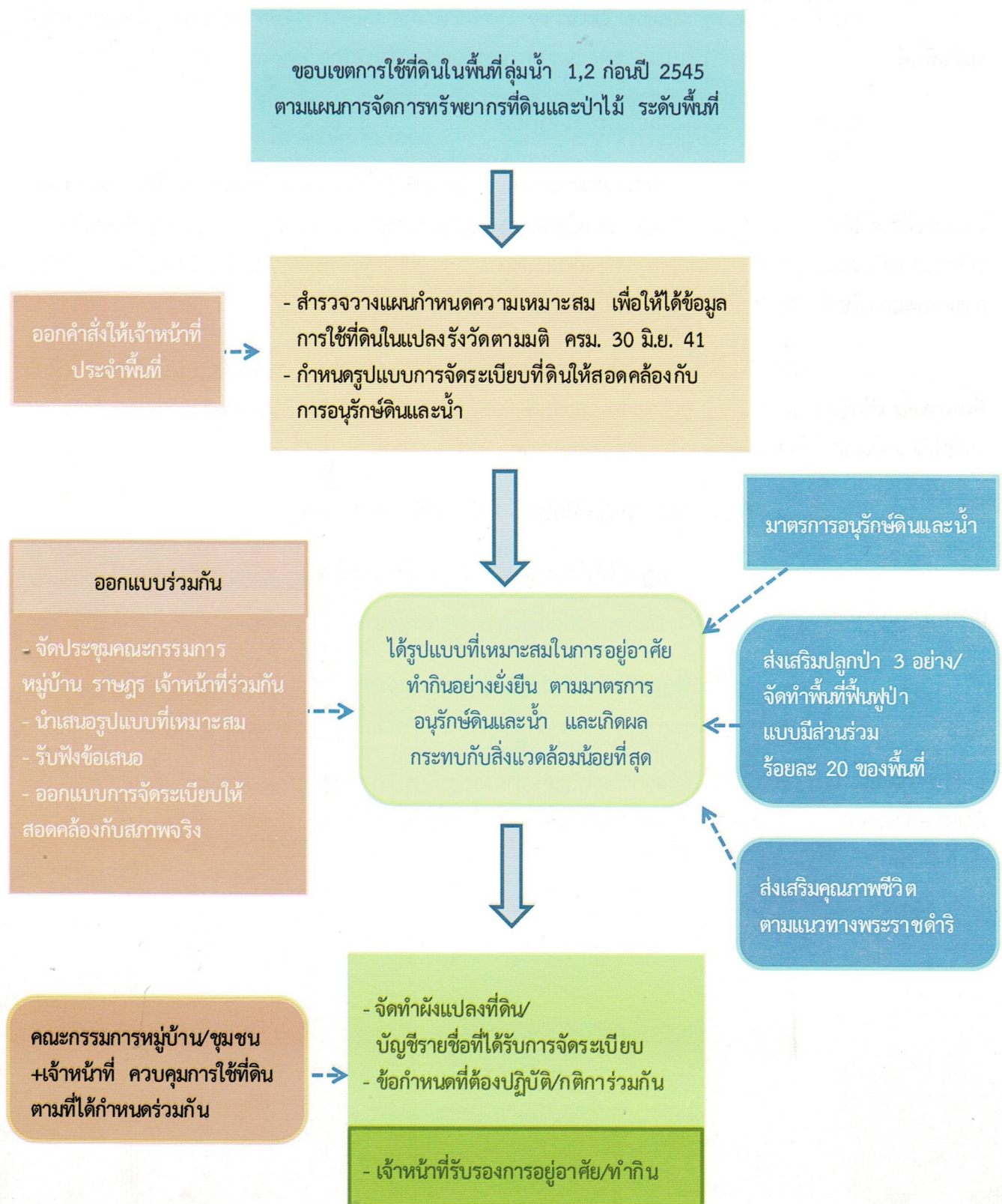
(2.3) ควบคุมการใช้ที่ดินให้เป็นไปตามรูปแบบที่ได้ตกลงร่วมกัน

(2.4) ส่งเสริมราษฎรผู้ใช้ที่ดินปลูกป่า 3 อย่างตามแนวพระราชดำริ หรือจัดทำพื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าแบบมีส่วนร่วม ร้อยละ 20 ของพื้นที่

(2.5) ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความเหมาะสมในแนวทางตามพระราชดำริ

(2.6) จัดทำผังแสดงพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการ พร้อมกับรายละเอียดขอบเขต/ผังแปลงรวม ที่อยู่อาศัย/ทำกิน บัญชีรายชื่อราษฎรในผังแปลงที่ดินและลงชื่อกำกับแต่ละราย เป็นหลักฐานรับรองว่าอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่เข้ามาดำเนินการ

พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

5.4 พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

(1) กำหนดพื้นที่ดำเนินงาน โดยใช้ขอบเขตที่จำแนกตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่ ตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 เปรียบเทียบกับ ข้อมูลของสภาพที่ปรากฏตามภาพถ่ายจากดาวเทียม โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ.2557 - 2558 พื้นที่ที่ถูกบุกรุกเกินออกไปจากร่องรอยการทำประโยชน์ ปี 2545 ถือเป็นพื้นที่ที่ต้องทำการฟื้นฟูสภาพป่า เพื่อบำรุงรักษาต้นน้ำลำธาร

(2) เจ้าหน้าที่ที่กรมป่าไม้มีคำสั่งมอบหมายประจำพื้นที่ จะดำเนินการดังนี้

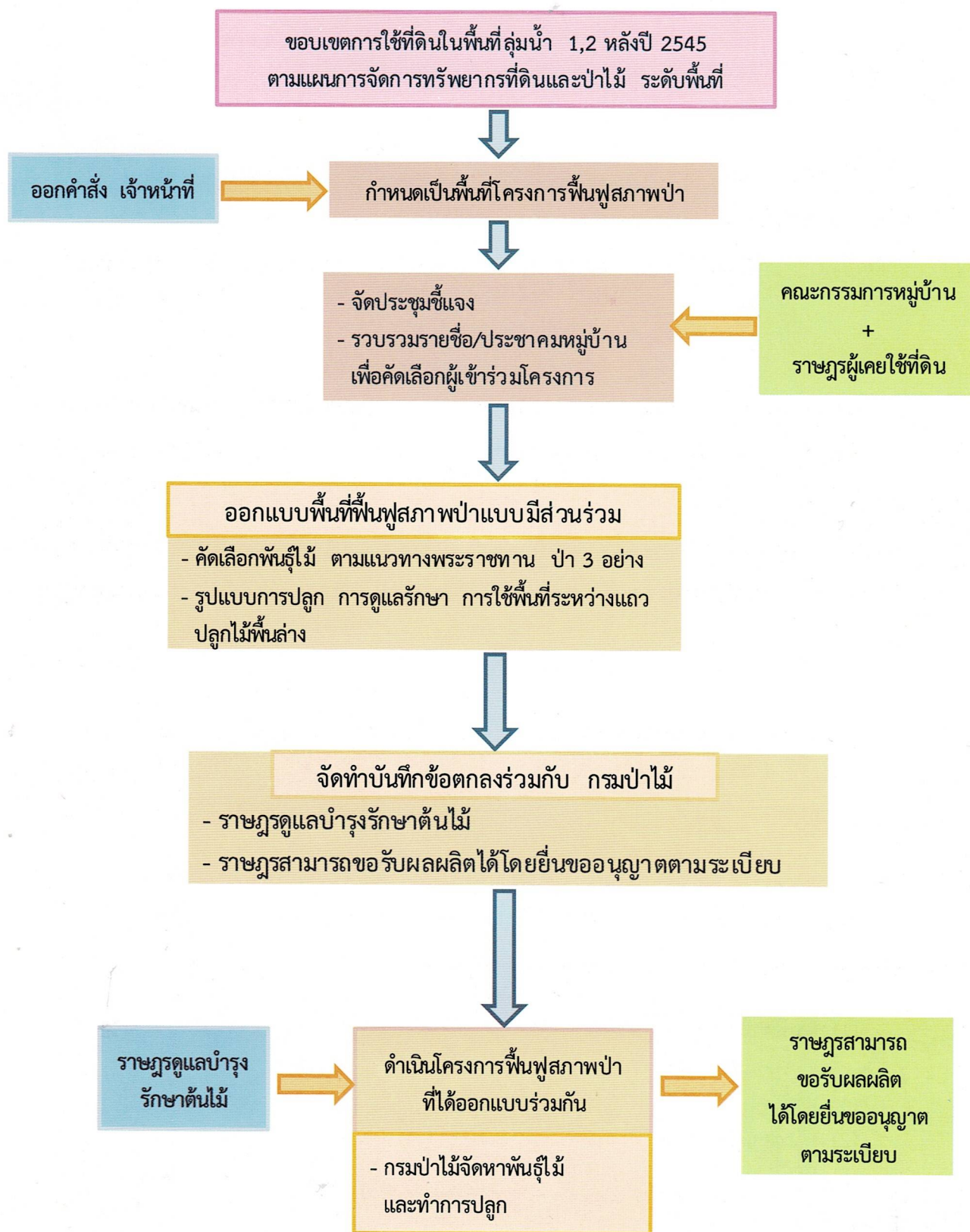
(2.1) จัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในพื้นที่ ชี้แจงข้อกำหนดของทางราชการตามกฎหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการป้องกันรักษาป่า พื้นที่ส่วนที่ถูกบุกรุกเกินออกไปจากพื้นที่ที่ทางราชการได้ดำเนินการสำรวจจริงวัดตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ถือเป็นพื้นที่ที่ถูกบุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินคดีตามกฎหมายและต้องให้ทำการฟื้นฟูสภาพป่า กรณีมีราษฎรใช้ที่ดินอยู่ในพื้นที่ดำเนินงาน ก็สามารถเข้าร่วมโครงการได้หากมีความประสงค์

(2.2) รวบรวมรายชื่อราษฎรผู้ประสงค์เข้าร่วมดำเนินงาน นำไปทำประชาคมหมู่บ้านว่าเป็นผู้ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่จริง และต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินพอเพียงแล้วในพื้นที่แห่งอื่น จัดทำบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานร่วมกับกรมป่าไม้ โดยมีหน้าที่ในการดูแลบำรุงรักษา และการขอรับผลผลิตจากป่าเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวได้ โดยให้ยื่นขออนุญาตตามระเบียบ

(2.3) วางแผนฟื้นฟูสภาพป่าร่วมกับราษฎร และคณะกรรมการหมู่บ้าน เลือกพันธุ์ไม้ตามแนวทางพระราชทาน เรื่องป่า 3 อย่าง รูปแบบการปลูก การดูแลบำรุงรักษา การใช้พื้นที่ระหว่างแถวปลูกไม้พื้นล่าง

(2.4) กรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้ และทำการปลูกในรูปแบบตามความเหมาะสมกับพื้นที่

พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557

การจัดทำขอบเขตตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่

เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะนำเอามาตรการไปดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ปฏิบัติโดยใช้ขอบเขตหมู่บ้านตามเขตการปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยการจัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในหมู่บ้านให้ทราบและเข้าใจถึงมาตรการที่กล่าวข้างต้น เมื่อมีความเข้าใจร่วมกันแล้ว จึงดำเนินการต่อไปตามมาตรการ

ลักษณะการดำเนินงาน

1. วางแผนการดำเนินงาน โดยการตรวจสอบภายในขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติเป้าหมาย โดยใช้ข้อมูลสภาพที่ปรากฏตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 เปรียบเทียบกับข้อมูลของสภาพที่ปรากฏตามภาพถ่ายเทียมโครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2557 - 2558 ทำการวิเคราะห์/ประเมินสภาพ ในภาพรวมทั้งป่าแล้วสรุปข้อมูลดังนี้

- 1.1 จำนวนเนื้อที่ พื้นที่ที่มีร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545
- 1.2 จำนวนเนื้อที่ พื้นที่คงสภาพป่า
- 1.3 จำนวนเนื้อที่ พื้นที่ที่มีร่องรอยการทำประโยชน์เกินออกไปจากร่องรอยตามภาพถ่ายทางอากาศสี

(Ortho photo) ปี 2545

2. กำหนดขอบเขตของงาน โดยใช้ขอบเขตหมู่บ้านตามเขตการปกครอง

3. ตรวจสอบทบทวนข้อมูลผลการดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ในขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติเป้าหมาย รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ของกรมป่าไม้ที่ดำเนินการอยู่เพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนการจัดการฯ

4. ทำการสำรวจกำหนดขอบเขตในพื้นที่จริง (ตามข้อ 1 - 3) พร้อมทั้งสำรวจขอบเขตหมู่บ้านที่ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้นั้นตั้งอยู่ตามเขตการปกครอง

5. นำข้อมูลในข้อ (3) และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในข้อ (4) มาวิเคราะห์/ประเมินสภาพทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ดังนี้

5.1 พิจารณาพื้นที่ที่มีร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 จัดทำข้อมูลแสดงขอบเขต/เนื้อที่ เป็นรายแปลง และตรวจสอบจำแนกแต่ละแปลง/เนื้อที่ ตามชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ แยกเป็นลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4, 5 และลุ่มน้ำชั้นที่ 1, 2

5.2 พิจารณาพื้นที่คงสภาพป่า จัดทำข้อมูลแสดงขอบเขต/เนื้อที่ เป็นรายแปลง

5.3 พิจารณาพื้นที่ที่มีร่องรอยการทำประโยชน์เกินออกไปจากร่องรอยตามภาพถ่ายทางอากาศสี (Ortho photo) ปี 2545 จัดทำข้อมูลแสดงขอบเขต/เนื้อที่ เป็นรายแปลง และตรวจสอบจำแนกแต่ละแปลง/เนื้อที่ ตามชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ แยกเป็นลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4, 5 และลุ่มน้ำชั้นที่ 1, 2

6. จัดทำแผนที่ (ในมาตราส่วนที่เหมาะสม) แสดงสภาพตามที่ปรากฏของข้อ 5

(1) พื้นที่ตามข้อ 5.1

- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1, 2 หมายถึงฟ้าเข้ม
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4, 5 หมายถึงฟ้าอ่อน

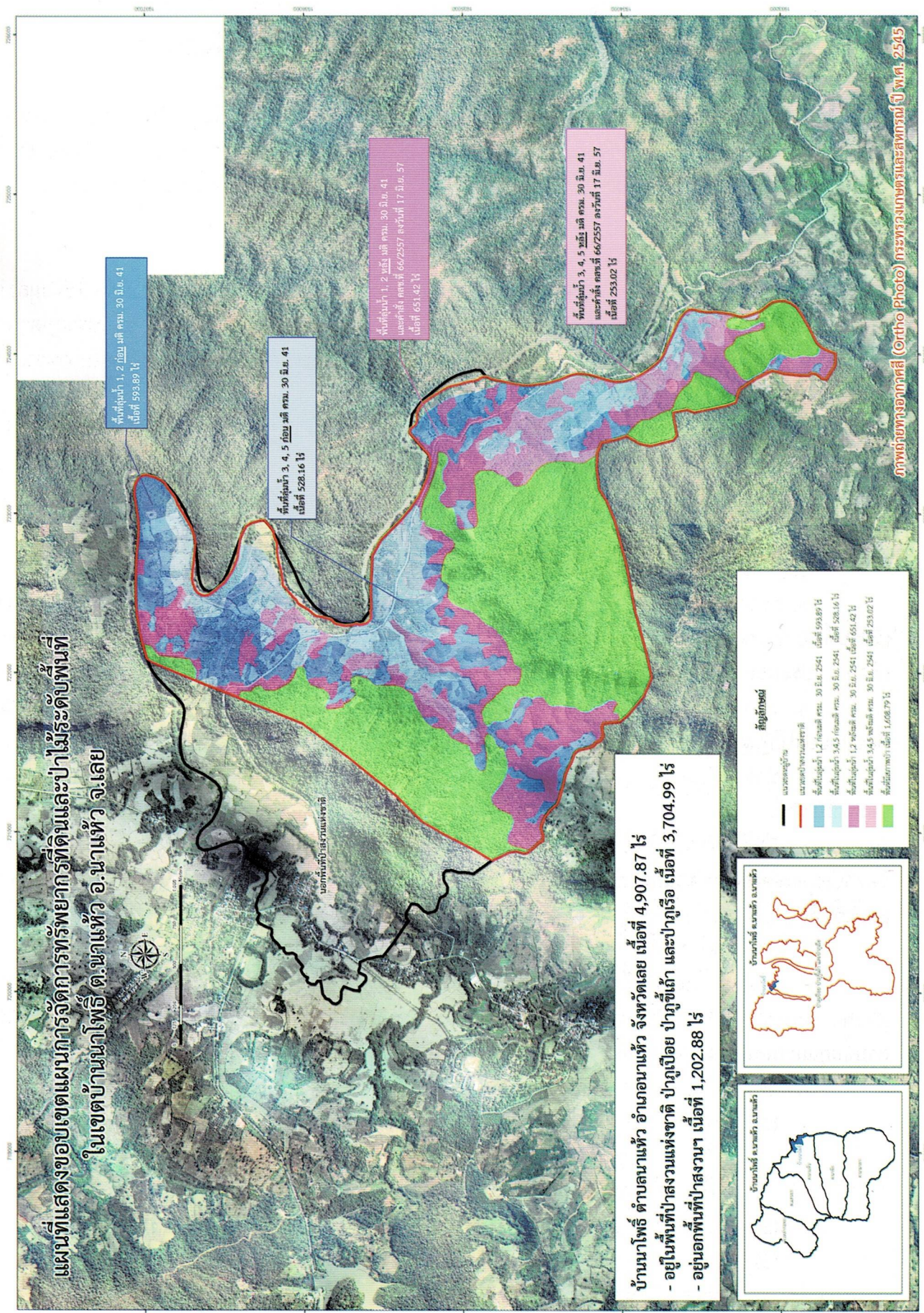
(2) พื้นที่ตามข้อ 5.2 หมายถึงเขียว

(3) พื้นที่ตามข้อ 5.3

- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1, 2 หมายถึงชมพูเข้ม
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4, 5 หมายถึงชมพูอ่อน

ตัวอย่าง แผนทีแสดงขอบเขตแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่

แผนที่แสดงขอบเขตแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่
ในเขตบ้านนาโพธิ์ ต.นาแก้ว อ.นาแก จ.เลย

แนวทางการดำเนินงาน
ตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2561 จำนวน 2,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 เมษายน 2562 จำนวน 5,000 เล่ม

ที่ปรึกษา	นายอรรถพล เจริญชันษา	อธิบดีกรมป่าไม้
	นายธีรยุทธ สมตน	ผู้อำนวยการสำนักจัดการที่ดินป่าไม้
คณะผู้จัดทำ	น.ส.อรรพรรณ ปัญญาพรวิทยา	ผู้อำนวยการส่วนจัดการสิทธิการใช้ที่ดินป่าไม้
	นางวรรณพร อ่ำขำ	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ
	นายอติพงษ์ ก่อผล	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
	นายอุดมศักดิ์ สงวนศิริธรรม	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
	นางอรพินท์ ธนินุญ	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
	นายสมิทธิพล อุ่นสา	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
ผู้เรียบเรียง	นายกฤษณะ พฤกษ์วัน	ที่ปรึกษากรมป่าไม้ ด้านการจัดการที่ดินป่าไม้

ส่วนจัดการสิทธิการใช้ที่ดินป่าไม้ สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ : 0 2561 4292-3 ต่อ 5782, 5785

โทรสาร : 0 2579 5574

ส่วนจัดการสิทธิการใช้ที่ดินป่าไม้
สำนักจัดการที่ดินป่าไม้